

פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמיים (א) – נה:-נו.

1. תניא: אמר ר' יהושע: ארבעה דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואלו הן: הפורץ גדר בפני בהמת חבירו והכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה והשוכר עדי שקר להעיד והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו:
2. אמר מר: הפורץ גדר בפני בהמת חבירו.
3. ה"ד?
4. אילימא בכותל בריא – בדיני אדם נמי נחייב! אלא בכותל רעוע.
5. אמר מר: הכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה.
6. היכי דמי?
7. אילימא דמטיא ליה ברוח מצויה – בדיני אדם נמי נחייב! אלא דמטיא ברוח שאינה מצויה.
8. ורב אשי אמר: טמון אתמר, משום דשויה טמון באש:
9. אמר מר: השוכר עדי שקר.
10. ה"ד?
11. אילימא לנפשיה – ממונא בעי שלומי, ובדיני אדם נמי נחייב! אלא לחבריה.
12. והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו – במאי עסקינן?
13. אילימא בבי תרי – פשיטא! דאורייתא הוא (ויקרא ה, א) "אם לא יגיד ונשא עונו!" אלא בחד.

צריך לשלם	בעי לשלומי	נחייב	ניחייב	שנינו בברייתא	תניא
לחברו	לחבריה	הגיעה	דמטיא ליה	ציטוט מהנאמר	אמר מר
במה עוסקים?	במאי עסקינן?	שנינו	אתמר	קודם	ה"ד! (היכי דמי)
בשניים	בבי תרי	שעשה אותה	דשויה	איך מדובר?	אילימא
זה פשוט (ומיותר)	פשיטא	לעצמו	לנפשיה	אם תאמר	נמי
באחד	בחד	ממון	ממונא	גם	

רקע:

- **גרמא בנוזקין פטור**- היזק הנעשה באופן עקיף ולא באופן ישיר, ולכן אין על המזיק חיובי נזיקין, ולא ניתן לחייב אותו בדיני אדם. אמנם, גרמא בנוזקין אסור, ולכן חל עליו חיוב בדיני שמים לשלם את הנזק. במשמעות החיוב בדיני שמיים נעסוק בעז"ה בהמשך.
- **טמון** - דין טמון באש הוא שחיוב הפיצוי בנוזקי אש הוא רק על דברים שנראים לעין וניזוק, ולא על מה שהיה "טמון" ונסתר. (אם אש שרפה ערימת חיטים שמישהו טמן בתוכה חפצים, מי שהצית את האש חייב לשלם רק על ערימת החיטים שנשרפה ולא על החפצים שהיו מוסתרים בתוכה).
- **עדות של עד אחד** - אמנם לא מחייבים אדם לשלם בעדות של עד אחד נגדו, אבל מחייבים אותו בשבועה שהוא פטור.

1. רבי יהושע מביא 4 מקרים שבהם הדין הוא פטור מ _____ וחייב ב _____ .
 עיין ברש"י ד"ה "פטור מדיני אדם" וצטט את הנימוק לדין של רבי יהושע _____

2. סכם בטבלה את הדינים של רבי יהושע

המקרה	הסבר המקרה לפי ההוא אמינא ("אלימא...")	מדוע נדחית האפשרות?	הסבר המקרה לפי המסקנה (אלא...)	מדוע פטור (היעזר ברש"י)
הפורץ גדר בפני בהמת חברו				
הכופף קמתו של חברו בפני הדליקה				
השוכר עדי שקר				
היודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו				

העמקה בדין הפורץ גדר בפני בהמת חברו

- הגמרא מבינה שכאשר מדובר בכותל חזק, יתחייב המזיק גם בדיני אדם. ציין 3 נזקים שניתן להעלות על הדעת שבהם יתחייב המזיק. באילו נזקים לדעתך עלינו לחייב אותו?
- עיין במקורות הבאים: רש"י נו: ד"ה "אי בכותל בריא", רמב"ן, קונטרס דינא דגרמי (מצורף), רמב"ם, אגרת לחמכי לוניל (מצורף) והשלם את הטבלה.

רש"י	חיוב על הכותל	חיוב על הבהמה	חיוב על הנזקים שהבהמה עשתה

רמב"ם

"אם היה הגדר חזק ובריא, הפורץ חייב בנזקה בדיני אדם. ואם היה הכותל רעוע, שאינה משתמרת, הפורץ פטור מדיני אדם על זה הנזק שהזיקה הבהמה, וחייב בדיני שמים, שהרי גרם לבעלים לשלם הואיל והכותל רעוע כמו שביארנו, שאפילו חתרוה או פרצוה לסטים בעל הצאן חייב ואם לא פרץ אפשר היה שלא תצא ולא תזיק, ומפני זה חייב בדיני שמים. וזה שהקשיתם על דבר זה מן הליסטים שפרצו מחיצת הדיר בבריא שאין חייבין בנזקה עד שיוציאוה אבל אם יצתה מעצמה פטורין, ודאי קושיא היא זאת... וזהו פירוקה: הפרש גדול יש בין ליסטים שפרצו הדיר ובין חברו שפרץ לפני בהמתו, שהליסטים כוונתם לגנוב הבהמה, לפיכך כל זמן שלא הוציאוה מרשות בעלים לא נתחייבו בגניבה ולא נעשית ברשותם, ובעת שיוציאוה נעשית ברשותם ונתחייב בנזקה, אבל אם הניחוה שם הרי לא עשו הנזק שנתכוונו לו, שהוא הגניבה, ולפיכך פטורין, אבל הפורץ גדר לפני בהמת חברו אין כוונתו לגנוב, ולא נתכוון אלא שתצא הבהמה ותזיק ויתחייבו הבעלים בנזקה, ולפיכך הוא חייב באותו נזק כדין כל מזיק. וזהו הפרש בין ליסטים ובין פורץ בהמת חברו..."

רמב"ן

אבל אגופה של בהמה לעולם חייבין עד שיחזירוה למקום המשתמר, שבשעה שפירץ יצאת מרשות בעלים והם גרמו ליה... אבל אנוקין לא מיחייבי, דמי ימר דמזקא, ולא ברי היזיקא, וזו הסברא נכונה

"כותל מריא"

